

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 19ης Δεκεμβρίου 2019*

«Αίτηση αναιρέσεως – Θεσμικό δίκαιο – Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία “Ένας από μας” – Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οποία περιέχει τα συμπεράσματά της και τους λόγους για τους οποίους δεν πρόκειται να προβεί στις ενέργειες που ζητεί η ευρωπαϊκή πρωτοβουλία»

Στην υπόθεση C-418/18 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 22 Ιουνίου 2018,

Patrick Grégor Puppinck, κάτοικος Στρασβούργου (Γαλλία),

Filippo Vari, κάτοικος Ρώμης (Ιταλία),

Josephine Quintavalle, κάτοικος Λονδίνου (Ηνωμένο Βασίλειο),

Edith Frivaldszky, κάτοικος Tata (Ουγγαρία),

Jakub Baltroszewicz, κάτοικος Κρακοβίας (Πολωνία),

Alicia Latorre Canizares, κάτοικος Cuenca (Ισπανία),

Manfred Liebner, κάτοικος Zeitlofs (Γερμανία),

εκπροσωπούμενοι από τους R. Kiska, solicitor, και P. Diamond, barrister,

αναιρεσείοντες,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

η **European Citizens' Initiative One of Us**,

προσφεύγουσα πρωτοδίκως,

η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, εκπροσωπούμενη από τον H. Krämer,

καθής πρωτοδίκως,

η **Δημοκρατία της Πολωνίας**,

το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο**,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

παρεμβαίνοντες πρωτοδικώς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, Αντιπρόεδρο, A. Prechal, M. Βηλαρά, E. Regan, S. Rodin (εισηγητή), P. G. Xuereb, L. S. Rossi και I. Jarukaitis, προέδρους τμήματος, E. Juhász, M. Pešič, J. Malenovský και N. Rizzarra, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Bobek

γραμματέας: M. Aleksejev, προϊστάμενος μονάδας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 25ης Μαρτίου 2019,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Ιουλίου 2019,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την αίτηση αναίρεσεως, οι Patrick Grégor Puppinc, Filippo Vari, Jakub Baltroszewicz και Manfred Liebner καθώς και οι Josephine Quintavalle, Edith Frivaldszky και Alicia Latorre Canizares ζητούν την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 23ης Απριλίου 2018, *One of Us* κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-561/14, στο εξής: ανααιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2018:210), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή τους με αίτημα την ακύρωση της ανακοινώσεως COM(2014) 355 final της Επιτροπής, της 28ης Μαΐου 2014, σχετικά με την ευρωπαϊκή πρωτοβουλία πολιτών «Ένας από μας» (στο εξής: επίδικη ανακοίνωση).

Το νομικό πλαίσιο

- 2 Η αιτιολογική σκέψη 1 του κανονισμού (ΕΕ) 211/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, σχετικά με την πρωτοβουλία πολιτών (ΕΕ 2011, L 65, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2012, L 94, σ. 49), έχει ως εξής:

«Η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) ενισχύει την ιθαγένεια της Ένωσης και βελτιώνει περαιτέρω τη δημοκρατική λειτουργία της Ένωσης προβλέποντας, μεταξύ άλλων, ότι κάθε πολίτης έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη δημοκρατική ζωή της Ένωσης μέσω της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας πολιτών. Η διαδικασία αυτή παρέχει στους πολίτες τη δυνατότητα να προσεγγίζουν απευθείας με αίτημά τους την Επιτροπή, καλώντας τη να υποβάλει πρόταση έκδοσης νομικής πράξης της Ένωσης για την εφαρμογή των συνθηκών, δυνατότητα παρόμοια με το δικαίωμα που εκχωρείται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δυνάμει του άρθρου 225 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και στο Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου 241 της ΣΛΕΕ.»

- 3 Η αιτιολογική σκέψη 20 του κανονισμού αυτού έχει ως εξής:

«Η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάζει μια πρωτοβουλία πολιτών και να εκθέτει χωριστά τα νομικά και πολιτικά συμπεράσματά της. Θα πρέπει επίσης να εκθέτει τις ενέργειες στις οποίες προτίθεται να προβεί ανταποκρινόμενη σε αυτήν, εντός τριών μηνών. Για να καταδεικνύει ότι εξετάζονται

προσεκτικά τόσο μια πρωτοβουλία πολιτών που έχει την υποστήριξη τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου πολιτών της Ένωσης, όσο και η συνέχεια που μπορεί να δοθεί σε αυτήν, η Επιτροπή θα πρέπει να εξηγεί σαφώς, κατανοητώς και λεπτομερώς τους λόγους για τις ενέργειες στις οποίες προτίθεται να προβεί και θα πρέπει επίσης να δηλώνει τους λόγους για τους οποίους δεν προτίθεται να αναλάβει οποιαδήποτε δράση. Όταν η Επιτροπή δέχεται πρωτοβουλία πολιτών η οποία υποστηρίζεται από τον απαιτούμενο αριθμό υπογραφόντων και πληροί τις άλλες απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού, οι διοργανωτές θα πρέπει να έχουν δικαίωμα να την παρουσιάσουν σε δημόσια ακρόαση σε επίπεδο Ένωσης.»

- 4 Το άρθρο 2, σημείο 1, του εν λόγω κανονισμού έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1) ως “πρωτοβουλία πολιτών” νοείται πρωτοβουλία η οποία υποβάλλεται στην Επιτροπή σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, με την οποία η Επιτροπή καλείται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, να υποβάλει οποιαδήποτε κατάλληλη πρόταση επί θεμάτων στα οποία οι πολίτες θεωρούν ότι απαιτείται νομική πράξη της Επιτροπής για την εφαρμογή των συνθηκών και την οποία υποστηρίζουν έγκυρα τουλάχιστον ένα εκατομμύριο υπογράφοντες προερχόμενοι από το ένα τέταρτο τουλάχιστον των κρατών μελών».

- 5 Το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 211/2011 ορίζει τα εξής:

«1. Πριν από την έναρξη της συγκέντρωσης των δηλώσεων υποστήριξης από τους υπογράφοντες σχετικά με προτεινόμενη πρωτοβουλία πολιτών, οι διοργανωτές οφείλουν να καταχωρίσουν την πρωτοβουλία στην Επιτροπή, παρέχοντας τις πληροφορίες στις οποίες αναφέρεται το παράρτημα II, ιδίως σχετικά με το αντικείμενο και τους στόχους της προτεινόμενης πρωτοβουλίας πολιτών.

Οι εν λόγω πληροφορίες παρέχονται σε μία από τις επίσημες γλώσσες της Ένωσης, σε επιγραμμικό μητρώο το οποίο διατίθεται ειδικά για τον σκοπό αυτόν από την Επιτροπή (“μητρώο”).

Οι διοργανωτές παρέχουν, για το μητρώο και, όταν κρίνεται σκόπιμο, στον δικτυακό τόπο τους, τακτική ενημέρωση των πληροφοριών σχετικά με τις πηγές στήριξης και χρηματοδότησης της προτεινόμενης πρωτοβουλίας πολιτών.

Μετά την επικύρωση της καταχώρισης σύμφωνα με την παράγραφο 2, οι διοργανωτές μπορούν να καταθέσουν στο μητρώο το κείμενο της προτεινόμενης πρωτοβουλίας πολιτών και σε άλλες επίσημες γλώσσες της Ένωσης. Η μετάφραση της προτεινόμενης πρωτοβουλίας πολιτών σε άλλες επίσημες γλώσσες της Ένωσης αποτελεί ευθύνη των διοργανωτών.

Η Επιτροπή δημιουργεί σημείο επαφής για την παροχή πληροφοριών και συνδρομής.

2. Εντός δύο μηνών από την παραλαβή των πληροφοριών στις οποίες αναφέρεται το παράρτημα II, η Επιτροπή καταχωρίζει προτεινόμενη πρωτοβουλία πολιτών με μοναδικό αριθμό μητρώου και αποστέλλει βεβαίωση της καταχώρισης στους διοργανωτές, υπό τον όρο ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) έχει συσταθεί η επιτροπή πολιτών και έχουν ορισθεί τα πρόσωπα επικοινωνίας σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 2·
- β) η προτεινόμενη πρωτοβουλία πολιτών δεν ευρίσκεται καταφανώς εκτός του πλαισίου των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής να υποβάλλει πρόταση για την έκδοση νομικής πράξης της Ένωσης για την εφαρμογή των συνθηκών·

- γ) η προτεινόμενη πρωτοβουλία πολιτών δεν είναι κατάφωρα καταχρηστική, επιπόλαια ή κακόβουλη και
- δ) η προτεινόμενη πρωτοβουλία πολιτών δεν αντίκειται προφανώς στις αξίες της Ένωσης όπως αυτές ορίζονται με το άρθρο 2 ΣΕΕ.»
- 6 Το άρθρο 9 του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Υποβολή πρωτοβουλίας πολιτών στην Επιτροπή», προβλέπει στο πρώτο εδάφιο τα εξής:
- «Μετά την παραλαβή των πιστοποιητικών που προβλέπει το άρθρο 8, παράγραφος 2, και εφόσον πληρούνται όλες οι σχετικές διαδικασίες και προϋποθέσεις κατά τον παρόντα κανονισμό, οι διοργανωτές μπορούν να υποβάλουν την πρωτοβουλία πολιτών στην Επιτροπή, μαζί με πληροφορίες σχετικά με τυχόν στήριξη και χρηματοδότηση της οποίας έτυχε η πρωτοβουλία. Οι πληροφορίες αυτές δημοσιεύονται στο μητρώο.»
- 7 Το άρθρο 10 του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:
- «1. Σε περίπτωση που η Επιτροπή λάβει πρωτοβουλία πολιτών σύμφωνα με το άρθρο 9:
- α) δημοσιεύει χωρίς καθυστέρηση την πρωτοβουλία πολιτών στο μητρώο·
- β) συναντά τους διοργανωτές σε κατάλληλο επίπεδο για να τους δώσει την ευκαιρία να εξηγήσουν λεπτομερώς τα θέματα που τίγονται στην πρωτοβουλία πολιτών·
- γ) εντός τριών μηνών, εκθέτει σε ανακοίνωση τα νομικά και πολιτικά συμπεράσματά της σχετικά με την πρωτοβουλία πολιτών, τις ενδεχόμενες ενέργειες στις οποίες προτίθεται να προβεί και τους λόγους για τους οποίους θα προβεί ή δεν θα προβεί στις εν λόγω ενέργειες.
2. Η ανακοίνωση που αναφέρεται στην παράγραφο 1, στοιχείο γ', κοινοποιείται στους διοργανωτές, καθώς και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, και δημοσιεύεται.»
- 8 Το άρθρο 11 του κανονισμού 211/2011, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δημόσια ακρόαση», ορίζει τα εξής:
- «Όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', και εντός της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', δίδεται στους διοργανωτές η ευκαιρία να παρουσιάσουν την πρωτοβουλία πολιτών σε δημόσια ακρόαση. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διασφαλίζουν ότι αυτή η ακρόαση διοργανώνεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εάν κρίνεται σκόπιμο από κοινού με άλλα θεσμικά και λοιπά όργανα της Ένωσης που επιθυμούν να συμμετάσχουν, και ότι η Επιτροπή εκπροσωπείται στο κατάλληλο επίπεδο.»
- 9 Το παράρτημα II του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Απαιτούμενες πληροφορίες για την καταχώριση προτεινόμενης πρωτοβουλίας πολιτών», έχει ως εξής:
- «Οι ακόλουθες πληροφορίες παρέχονται με σκοπό την καταχώριση μιας προτεινόμενης πρωτοβουλίας πολιτών στο επιγραμματικό μητρώο της Επιτροπής:
1. Ο τίτλος της προτεινόμενης πρωτοβουλίας πολιτών, ο οποίος δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 100 χαρακτήρες.
2. Το αντικείμενο, το οποίο δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 200 χαρακτήρες.
3. Περιγραφή των στόχων της προτεινόμενης πρωτοβουλίας πολιτών για την οποία καλείται να αναλάβει δράση η Επιτροπή, η οποία δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 500 χαρακτήρες.

4. Οι διατάξεις των συνθηκών που θεωρούνται από τους διοργανωτές σχετικές με την προτεινόμενη δράση.

[...]

Οι διοργανωτές δύνανται να παραθέσουν σε παράρτημα περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το αντικείμενο, τους στόχους και το πλαίσιο της προτεινόμενης πρωτοβουλίας πολιτών. Μπορούν επίσης, αν το επιθυμούν, να υποβάλουν σχέδιο νομικής πράξης.»

Ιστορικό της διαφοράς

- 10 Το ιστορικό της διαφοράς εκτίθεται στις σκέψεις 1 έως 30 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και μπορεί να συνοψισθεί ως εξής.
- 11 Στις 11 Μαΐου 2012, η Επιτροπή καταχώρισε, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 211/2011, την πρόταση ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας πολιτών με τίτλο «Ένας από μας» (στο εξής: επίδικη ΕΠΠ).
- 12 Αντικείμενο της επίδικης ΕΠΠ ήταν «[η] νομική προστασία της αξιοπρέπειας, του δικαιώματος στη ζωή και της ακεραιότητας του κάθε ανθρώπου από τη σύλληψη, στους τομείς αρμοδιότητας της [Ευρωπαϊκής Ένωσης] όπου η προστασία αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία».
- 13 Οι σκοποί της ΕΠΠ περιγράφονταν ως εξής:

«Η αξιοπρέπεια και η ακεραιότητα του ανθρώπινου εμβρύου πρέπει να γίνεται σεβαστή. Αυτό διατυπώνεται και από το [Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης] στην υπόθεση Brüstle [κατά Greenpeace], το οποίο καθορίζει το ανθρώπινο έμβρυο ως την αρχή της ανάπτυξης της ανθρώπινης ύπαρξης. Για να διασφαλιστεί η συνοχή στους τομείς της αρμοδιότητάς της, όταν η ζωή του ανθρώπινου εμβρύου βρίσκεται σε κίνδυνο, η [Ένωση] θα πρέπει να απαγορεύσει και να τερματίσει τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων που προϋποθέτουν την καταστροφή ανθρώπινων εμβρύων, κυρίως στους τομείς της έρευνας, της αναπτυξιακής βοήθειας και της δημόσιας υγείας.»

- 14 Με συνημμένο στην αίτηση καταχώρισεως της επίδικης ΕΠΠ παράρτημα προτάθηκαν τρεις τροποποιήσεις σε ήδη υφιστάμενες ή σχεδιαζόμενες πράξεις της Ένωσης. Οι διοργανωτές της εν λόγω ΕΠΠ ζήτησαν, πρώτον, την προσθήκη στον κανονισμό (ΕΚ, Ευρατόμ) 1605/2002 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2002, για τη θέσπιση του δημοσιονομικού κανονισμού που εφαρμόζεται στον γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ 2002, L 248, σ. 1), νέου άρθρου το οποίο προέβλεπε απαγόρευση της διαθέσεως πόρων της Ένωσης σε δραστηριότητες οι οποίες καταστρέφουν τα ανθρώπινα έμβρυα ή προϋποθέτουν την καταστροφή τους. Δεύτερον, πρότειναν την προσθήκη στο άρθρο 16, παράγραφος 3, της πρότασης κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος-πλαισίου για την έρευνα και την καινοτομία «Ορίζοντας 2020» (2014-2020) [COM(2011) 809 τελικό] νέου εδαφίου το οποίο απέκλειε κάθε χρηματοδότηση βάσει αυτού του προγράμματος-πλαισίου για τις ερευνητικές δραστηριότητες οι οποίες καταστρέφουν ανθρώπινα έμβρυα, ιδίως εκείνες που αποβλέπουν στην απόκτηση βλαστοκυττάρων, και την έρευνα που προϋποθέτει τη χρησιμοποίηση βλαστοκυττάρων ανθρώπινων εμβρύων σε επόμενα στάδια για την απόκτησή τους. Τρίτον, πρότειναν την προσθήκη στο άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΚ) 1905/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση μηχανισμού χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας (ΕΕ 2006, L 378, σ. 41) παραγράφου 5, η οποία προέβλεπε, κατ' ουσίαν, ότι η χρηματοδοτική συνδρομή της Ένωσης δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί, άμεσα ή έμμεσα, για τη χρηματοδότηση των αμβλώσεων.

- 15 Κρίσιμες διατάξεις των Συνθηκών ήταν, κατά τους διοργανωτές της επίδικης ΕΠΠ, τα άρθρα 2 και 17 ΣΕΕ, καθώς και το άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, και τα άρθρα 168, 180, 182, 209, 210 και 322 ΣΛΕΕ.
- 16 Στις 28 Φεβρουαρίου 2014, σύμφωνα με το άρθρο 9 του κανονισμού 211/2011, οι διοργανωτές της υπέβαλαν την επίδικη ΕΠΠ στην Επιτροπή.
- 17 Στις 9 Απριλίου 2014, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 211/2011, οι εκπρόσωποι της Επιτροπής συνάντησαν τους διοργανωτές της επίδικης ΕΠΠ. Την επόμενη ημέρα, σύμφωνα με το άρθρο 11 του κανονισμού αυτού, δόθηκε στους διοργανωτές της επίδικης ΕΠΠ η δυνατότητα να παρουσιάσουν την ΕΠΠ σε δημόσια ακρόαση διοργανωθείσα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
- 18 Στις 28 Μαΐου 2014, η Επιτροπή εξέδωσε, βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του ίδιου κανονισμού, την επίδικη ανακοίνωση, που υποδιαιρείται σε τέσσερα μέρη, στην οποία ανέφερε ότι δεν επρόκειτο να αναλάβει οποιαδήποτε ενέργεια σε συνέχεια της επίδικης ΕΠΠ.
- 19 Στο σημείο 1 της ανακοινώσεως αυτής, το οποίο έφερε τον τίτλο «Εισαγωγή», η Επιτροπή παρουσίασε, μεταξύ άλλων, το αντικείμενο και τους σκοπούς της επίδικης ΕΠΠ καθώς και τις τρεις προταθείσες νομοθετικές τροποποιήσεις.
- 20 Στο σημείο 2 της εν λόγω ανακοινώσεως, το οποίο έφερε τον τίτλο «Η παρούσα κατάσταση», η Επιτροπή εξέθεσε, καταρχάς, το παρόν στάδιο εξελίξεως της νομοθεσίας της Ένωσης σχετικά με την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και διευκρίνισε τις σχετικές αρμοδιότητες της Ένωσης, επισημαίνοντας, μεταξύ άλλων, ότι το ζήτημα κατά πόσον η επιστημονική έρευνα που προσφεύγει στη χρήση ανθρωπίνων εμβρύων μπορεί να πραγματοποιηθεί και να χρηματοδοτηθεί από την Ένωση δεν είχε εξεταστεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου.
- 21 Εν συνεχεία, η Επιτροπή εξέθεσε την κατάσταση της έρευνας σχετικά με τα ανθρώπινα εμβρυϊκά βλαστοκύτταρα (στο εξής: έρευνα για τα hESC), τις αρμοδιότητες και τις δράσεις των κρατών μελών και της Ένωσης στον τομέα αυτόν, καθώς και τους μηχανισμούς που έχει θεσπίσει η Ένωση προκειμένου να διασφαλίσει τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στο πλαίσιο της χρηματοδότησεως της έρευνας αυτής. Συναφώς, όσον αφορά τις αρμοδιότητες της Ένωσης, η Επιτροπή επισήμανε ότι η έρευνα για τα hESC λειτουργεί εντός ενός αυστηρού δεοντολογικού πλαισίου το οποίο περιλαμβάνει ένα σύστημα «τριπλής κλειδαριάς», κατά το οποίο, κατά πρώτον, τα έργα της Ένωσης πρέπει να υπακούουν στους νόμους της χώρας στην οποία διεξάγεται η έρευνα, κατά δεύτερον, όλα τα έργα πρέπει να επικυρώνονται από επιστημονικής πλευράς με αξιολόγηση από ομότιμους κριτές και να υποβάλλονται σε αυστηρή δεοντολογική εξέταση και, κατά τρίτον, τα κονδύλια της Ένωσης δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται για την παραγωγή νέων σειρών βλαστοκυττάρων ούτε για έρευνα που καταστρέφει ανθρώπινα έμβρυα.
- 22 Τέλος, η Επιτροπή παρουσίασε την αρμοδιότητα και τις δραστηριότητες των κρατών μελών και της Ένωσης στον τομέα της υγείας της μητέρας και του παιδιού στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας.
- 23 Στο σημείο 3 της επίδικης ανακοινώσεως, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αξιολόγηση των αιτημάτων της [ΕΠΠ]», η Επιτροπή εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους δεν σκόπευε να προβεί σε καμία από τις προτεινόμενες από τους διοργανωτές αυτής της ΕΠΠ ενέργειες.
- 24 Κατ' αρχάς, η Επιτροπή επισήμανε ότι ο δημοσιονομικός κανονισμός διασφάλιζε ήδη ότι όλες οι δαπάνες της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών στους τομείς της έρευνας, της αναπτυξιακής συνεργασίας και της δημόσιας υγείας, σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, το δικαίωμα στη ζωή και το δικαίωμα στην ακεραιότητα του ατόμου.

- 25 Ακολούθως, διευκρίνισε ότι οι διατάξεις του προγράμματος-πλαισίου «Ορίζων 2020» σχετικά με την έρευνα για τα hESC ήδη κάλυπταν αρκετά από τα σημαντικά αιτήματα των διοργανωτών της επίδικης ΕΠΠ, ιδίως το αίτημα περί μη χρηματοδότησης από την Ένωση της καταστροφής ανθρωπίνων εμβρύων και περί θέσπισης κατάλληλων ελέγχων.
- 26 Τέλος, επισήμανε ότι η απαγόρευση της χρηματοδότησης των αμβλώσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπως πρότειναν οι διοργανωτές της επίδικης ΕΠΠ, θα περιορίζε την ικανότητα της Ένωσης να υλοποιήσει τους στόχους που έχουν καθοριστεί στον τομέα της αναπτυξιακής συνεργασίας.
- 27 Το σημείο 4 της επίδικης ανακοινώσεως, το οποίο φέρει τον τίτλο «Συμπεράσματα», περιλαμβάνει σύνοψη των αναπτύξεων που εκτίθενται στα προηγούμενα σημεία της ανακοινώσεως αυτής.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 28 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 25 Ιουλίου 2014, η οντότητα η οποία καλείται «European Citizens' Initiative One of Us», καθώς και τα επτά φυσικά πρόσωπα τα οποία είναι οι διοργανωτές της επίδικης ΕΠΠ και συναπαρτίζουν την επιτροπή πολιτών της ΕΠΠ άσκησαν προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της επίδικης ανακοινώσεως και, επικουρικός, την ακύρωση του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 211/2011.
- 29 Με διάταξη της 26ης Νοεμβρίου 2015, One of Us κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-561/14, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:917), το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε ως απαράδεκτη την προσφυγή αυτή κατά το μέρος που στρεφόταν κατά του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του εν λόγω κανονισμού. Δεδομένου ότι το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο δεν μπορούσαν πλέον να θεωρηθούν διάδικοι κατά των οποίων στρεφόταν η προσφυγή, οι αιτήσεις παρεμβάσεως που υπέβαλαν έγιναν δεκτές με απόφαση του προέδρου του πρώτου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου της 30ής Νοεμβρίου 2015.
- 30 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή ακυρώσεως.
- 31 Το Γενικό Δικαστήριο, αφού έκρινε, με τις σκέψεις 53 έως 65 της αποφάσεως αυτής, ότι η προσφυγή ήταν απαράδεκτη κατά το μέρος που είχε ασκηθεί από την οντότητα European Citizens' Initiative One of Us, εξέτασε, στις σκέψεις 68 έως 101 της εν λόγω αποφάσεως, τον χαρακτήρα της επίδικης ανακοινώσεως ως πράξης δεκτικής προσφυγής, κατά την έννοια του άρθρου 263 ΣΛΕΕ. Έκρινε, με τη σκέψη 77 της ίδιας αποφάσεως, ότι η ανακοίνωση αυτή παρήγε δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα ικανά να επηρεάσουν τα συμφέροντα των νυν αναιρεσιδόντων, μεταβάλλοντας ουσιωδώς τη νομική τους κατάσταση. Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε συναφώς ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 211/2011, η Επιτροπή όφειλε να εκδώσει ανακοίνωση, όπως η επίδικη ανακοίνωση, εκθέτουσα τα νομικά και πολιτικά συμπεράσματά της επί της αναληφθείσας πρωτοβουλίας πολιτών. Ως εκ τούτου, έκρινε παραδεκτή την στρεφόμενη κατά της ανακοινώσεως αυτής προσφυγή.
- 32 Όσον αφορά την επί της ουσίας εξέταση της προσφυγής αυτής, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε, με τις σκέψεις 105 έως 118 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, ο οποίος αφορούσε παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 211/2011 λόγω της μη υποβολής προτάσεως για την έκδοση νομικής πράξεως σε συνέχεια της επίδικης ΕΠΠ, για τον λόγο ότι η Επιτροπή διαθέτει, δυνάμει τόσο της διατάξεως αυτής όσο και των άρθρων 11 ΣΕΕ και 24 ΣΛΕΕ, την εξουσία να δώσει συνέχεια σε ΕΠΠ. Το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε συναφώς ότι οι Συνθήκες απονέμουν στην Επιτροπή οιονεί μονοπώλιο όσον αφορά το δικαίωμα νομοθετικής πρωτοβουλίας.
- 33 Για τους ίδιους λόγους, απέρριψε, με τις σκέψεις 122 έως 125 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, ο οποίος αφορούσε παράβαση του άρθρου 11, παράγραφος 4, ΣΕΕ.

- 34 Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε, με τις σκέψεις 128 έως 132 της αποφάσεως αυτής, τον τρίτο λόγο ακυρώσεως, με τον οποίο προβαλλόταν ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 211/2011, εξεταζόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψεως 20 του κανονισμού αυτού, διότι δεν εξέθεσε χωριστά τα νομικά και τα πολιτικά συμπεράσματά της επί της επίδικης ΕΠΠ. Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι, καίτοι η εν λόγω αιτιολογική σκέψη προβλέπει ότι η Επιτροπή εκθέτει χωριστά τα νομικά και πολιτικά της συμπεράσματα, δεν μπορεί να εκληφθεί υπό την έννοια ότι καθιερώνει τέτοιου είδους υποχρέωση της Επιτροπής, καθόσον το προοίμιο μιας πράξεως της Ένωσης δεν έχει δεσμευτική νομική ισχύ. Επίσης, καθόσον από το γράμμα του εν λόγω άρθρου 10 δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή υποχρεούται να προβεί σε τέτοια έκθεση, δεν μπορεί να της προσαφθεί ότι δεν προέβη σε χωριστή έκθεση των συμπερασμάτων της. Ως εκ περισσού, το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι υφίσταται τέτοια υποχρέωση, η παράβαση της υποχρέωσεως αυτής δεν θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια την ακύρωση της επίδικης ανακοινώσεως.
- 35 Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε επίσης, με τις σκέψεις 141 έως 158 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως, ο οποίος αντλείται από παράβαση της υποχρέωσεως αιτιολογήσεως, με το σκεπτικό ότι τα περιλαμβανόμενα στην επίδικη ανακοίνωση στοιχεία αρκούσαν για να παράσχουν στους νυν αναιρεσείοντες τη δυνατότητα να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή αρνήθηκε να αναλάβει ενέργειες σε συνέχεια της επίδικης ΕΠΠ. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το επιχείρημα ότι η Επιτροπή είχε παραβεί την υποχρέωση αιτιολογήσεως μη έχοντας ορίσει ή αποσαφηνίσει το νομικό καθεστώς των ανθρωπίνων εμβρύων στην επίδικη ανακοίνωση ήταν αλυσιτελές και έπρεπε να απορριφθεί, δεδομένου ότι η επάρκεια της αιτιολογίας έπρεπε να εκτιμηθεί μόνο σε συνάρτηση με τον σκοπό της επίδικης ΕΠΠ.
- 36 Τέλος, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε, με τις σκέψεις 168 έως 183 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τον πέμπτο λόγο ακυρώσεως, ο οποίος αφορούσε πολλαπλά σφάλματα εκτιμήσεως στα οποία υπέπεσε η Επιτροπή με την επίδικη ανακοίνωση.
- 37 Συναφώς, έκρινε ότι, λαμβανομένης υπόψη της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως που έχει η Επιτροπή κατά την άσκηση της εξουσίας νομοθετικής πρωτοβουλίας, η απόφαση της Επιτροπής να μην υποβάλει πρόταση νομικής πράξεως στον νομοθέτη έπρεπε να αποτελείσει αντικείμενο περιορισμένου ελέγχου.
- 38 Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, πρώτον, με τις σκέψεις 172 έως 175 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως κρίνοντας ότι η απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Οκτωβρίου 2011, *Brüstle* (C-34/10, EU:C:2011:669), δεν ήταν κρίσιμη για τους σκοπούς της εκτιμήσεως της νομιμότητας της επίδικης ανακοινώσεως, δεδομένου ότι η απόφαση αυτή αφορά μόνον το ζήτημα της δυνατότητας κατοχυρώσεως βιοτεχνολογικών εφευρέσεων με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και δεν πραγματεύεται το ζήτημα της χρηματοδοτήσεως των ερευνητικών δραστηριοτήτων που συνεπάγονται ή προϋποθέτουν την καταστροφή ανθρωπίνων εμβρύων.
- 39 Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, δεύτερον, με τη σκέψη 176 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι νυν αναιρεσείοντες δεν είχαν αποδείξει την ύπαρξη πρόδηλου σφάλματος εκτιμήσεως όσον αφορά την δεοντολογική προσέγγιση της Επιτροπής σχετικά με την έρευνα για τα hESC. Απέρριψε επίσης, με το σκεπτικό ότι είχε αναπτυχθεί ανεπαρκώς, το επιχείρημά τους ότι η έρευνα αυτή δεν ήταν αναγκαία.
- 40 Τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 180 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν είχε υποπέσει επίσης σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως επειδή στηρίχθηκε σε δημοσίευση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, κατά την οποία υφίσταται σχέση μεταξύ των μη ασφαλών αμβλώσεων και της μητρικής θνησιμότητας, προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η απαγόρευση της χρηματοδοτήσεως των αμβλώσεων θα περιορίζε την ικανότητα της Ένωσης να υλοποιήσει τον σκοπό της μειώσεως της μητρικής θνησιμότητας.

- 41 Τέλος, τέταρτον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 182 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, ότι η Επιτροπή ουδόλως είχε υποπέσει σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως επειδή αποφάσισε να μην υποβάλει στον νομοθέτη της Ένωσης πρόταση τροποποίησης του δημοσιονομικού κανονισμού προκειμένου να απαγορευθεί η χρηματοδότηση δραστηριοτήτων οι οποίες παρίστανται αντίθετες προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Τα αιτήματα των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου

- 42 Οι αναιρεσείοντες ζητούν από το Δικαστήριο:
- να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·
 - να ακυρώσει την επίδικη ανακοίνωση, και
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 43 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και
 - να καταδικάσει τους αναιρεσείοντες στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

- 44 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες προβάλλουν πέντε λόγους αναιρέσεως.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 45 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο απορρίπτοντας, με τις σκέψεις 118 και 125 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, το επιχειρήμά τους σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 11, παράγραφος 4, ΣΕΕ και του κανονισμού 211/2011. Φρονούν ότι το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας, με τις σκέψεις 111 και 113 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, ότι το οιονεί μονοπώλιο όσον αφορά το δικαίωμα νομοθετικής πρωτοβουλίας της Επιτροπής δεν επηρεαζόταν από τη θέσπιση του μηχανισμού της ΕΠΠ, δεν έλαβε υπόψη τον ειδικό χαρακτήρα του εν λόγω μηχανισμού.
- 46 Οι αναιρεσείοντες θεωρούν ότι, μολοντί το άρθρο 17, παράγραφος 2, ΣΕΕ προβλέπει ότι νομοθετική πράξη της Ένωσης μπορεί να εκδίδεται μόνο βάσει προτάσεως της Επιτροπής, η διάταξη αυτή δεν μπορεί εντούτοις να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απονέμει στην Επιτροπή απεριόριστη διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τις νομοθετικές προτάσεις σχετικά με ζητήματα που αποτέλεσαν αντικείμενο πρωτοβουλίας πολιτών η οποία έλαβε την απαιτούμενη στήριξη, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 1, του κανονισμού 211/2011. Οι αναιρεσείοντες συνάγουν από την απόφαση της 14ης Απριλίου 2015, Συμβούλιο κατά Επιτροπής (C-409/13, EU:C:2015:217), ότι η διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής όσον αφορά την εξουσία νομοθετικής πρωτοβουλίας έχει όρια όταν το όργανο αυτό αποφασίζει να μην υποβάλει πρόταση νομοθετικής πράξεως σε συνέχεια ΕΠΠ, με αποτέλεσμα η άσκηση της διακριτικής ευχέρειάς της με σκοπό την παρακώλυση της επιτεύξεως των σκοπών μιας ΕΠΠ να πρέπει να θεωρηθεί παράνομη.

- 47 Οι αναιρεσεύοντες υποστηρίζουν, αφενός, ότι η απόφαση της Επιτροπής να μην υποβάλει νομοθετική πρόταση σε συνέχεια μιας ΕΠΠ πρέπει να είναι αιτιολογημένη, η δε αιτιολογία πρέπει να τεκμηριώνεται με πειστικά στοιχεία και να μην είναι αντίθετη προς τον σκοπό της οικείας ΕΠΠ. Φρονούν, αφετέρου, ότι η διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής πρέπει να ασκείται τηρουμένων των γενικών πολιτικών και των σκοπών της δημόσιας πολιτικής, υπό τον έλεγχο του δικαστή. Εν προκειμένω, κατά τους αναιρεσεύοντες, το Γενικό Δικαστήριο ούτε εξέτασε ούτε προσδιόρισε τους σκοπούς δημόσιας πολιτικής της επίδικης ΕΠΠ και την αλληλεξάρτηση μεταξύ του τίτλου III της Συνθήκης ΕΕ και του άρθρου 24 ΣΛΕΕ η οποία απορρέει από τον κανονισμό 211/2011.
- 48 Οι αναιρεσεύοντες φρονούν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον διαπίστωσε, με τη σκέψη 124 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι σκοπός του μηχανισμού της ΕΠΠ ήταν αποκλειστικά να «κληθεί» η Επιτροπή να υποβάλει πρόταση. Στο μέτρο που το άρθρο 11, παράγραφος 4, ΣΕΕ δεν ορίζει ότι μόνον τα πρόσωπα που συγκέντρωσαν τουλάχιστον ένα εκατομμύριο υπογραφές μπορούν να «καλούν» την Επιτροπή να λάβει τα κατάλληλα μέτρα, οι αναιρεσεύοντες εκτιμούν ότι κάθε πρόσωπο ή κάθε ομάδα μπορεί να «καλέσει» την Επιτροπή να λάβει τέτοια μέτρα. Κατά την άποψή τους, μια ΕΠΠ, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών της καθώς και του κόστους και των δυσχερειών οργανώσεως που συνεπάγεται, δεν μπορεί να εξομοιωθεί με απλή «πρόσκληση» της Επιτροπής για τη λήψη κατάλληλων μέτρων.
- 49 Οι αναιρεσεύοντες υποστηρίζουν ότι η ερμηνεία του μηχανισμού της ΕΠΠ που δέχθηκε το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 111, 113 και 124 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καταλύει κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα του μηχανισμού της ΕΠΠ και εμποδίζει την αντιμετώπιση του δημοκρατικού ελλείμματος της Ένωσης.
- 50 Οι αναιρεσεύοντες φρονούν ότι, λαμβανομένης υπόψη της επιρροής του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου επί της Επιτροπής, το Γενικό Δικαστήριο θα έπρεπε να αναγνωρίσει σε ομάδα τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου πολιτών οι οποίοι στήριξαν μια ΕΠΠ την ίδια ισχύ με εκείνη της οποίας απολαύουν τα θεσμικά αυτά όργανα. Εκτιμούν ότι η εξουσία της Επιτροπής να δίνει ή να μη δίνει συνέχεια σε ΕΠΠ πρέπει να στηρίζεται σε κριτήρια εκτιμήσεως των οποίων την τήρηση μπορεί να ελέγξει ο δικαστής. Κατά την άποψή τους, η εκτίμηση στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στερείται συνοχής, στο μέτρο που η ίδια η ύπαρξη του ελέγχου νομιμότητας της επίδικης ανακοινώσεως, στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο με την απόφαση αυτή, στηρίζει την επιχειρηματολογία τους ότι η Επιτροπή δεν είναι ελεύθερη να δίνει ή να μη δίνει συνέχεια σε ΕΠΠ.
- 51 Τέλος, οι αναιρεσεύοντες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε ότι ο κανονισμός 211/2011 έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτρέπει στην Επιτροπή να στερήσει από τους πολίτες το δικαίωμά τους να επιτύχουν, στο πλαίσιο ΕΠΠ, την εκ μέρους του Κοινοβουλίου εξέταση των προτάσεών τους για την έκδοση νομοθετικών πράξεων.
- 52 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι υποστήριξε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ότι η επίδικη ανακοίνωση δεν συνιστούσε πράξη δεκτική προσφυγής, κατά την έννοια του άρθρου 263 ΣΛΕΕ. Θεωρεί, ως προς την ουσία, ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 53 Το άρθρο 11, παράγραφος 4, ΣΕΕ, το οποίο προστέθηκε με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, παρέχει στους πολίτες της Ένωσης, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, το δικαίωμα να λαμβάνουν την πρωτοβουλία να καλούν την Επιτροπή, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, να υποβάλλει κατάλληλες προτάσεις επί θεμάτων στα οποία οι πολίτες αυτοί θεωρούν ότι απαιτείται νομική πράξη της Ένωσης για την εφαρμογή των Συνθηκών (απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2017, Αναγνωστάκης κατά Επιτροπής, C-589/15 P, EU:C:2017:663, σκέψη 23).

- 54 Το δικαίωμα αναλήψεως ΕΠΠ συνιστά, όπως, μεταξύ άλλων, και το δικαίωμα υποβολής αναφοράς ενώπιον του Κοινοβουλίου, μέσο σχετικό με το δικαίωμα των πολιτών να μετέχουν στη δημοκρατική ζωή της Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 3, ΣΕΕ, καθόσον τους παρέχει τη δυνατότητα να απευθύνονται απευθείας στην Επιτροπή για να της υποβάλουν αίτημα με το οποίο την καλούν να υποβάλει πρόταση εκδόσεως νομικής πράξεως της Ένωσης για την εφαρμογή των Συνθηκών (απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2017, Αναγνωστάκης κατά Επιτροπής, C-589/15 P, EU:C:2017:663, σκέψη 24).
- 55 Σύμφωνα με το άρθρο 24, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, με τον κανονισμό 211/2011 διευκρινίσθηκαν οι διαδικασίες και οι προϋποθέσεις που πρέπει να τηρούνται για την υποβολή ΕΠΠ.
- 56 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε ότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 11, παράγραφος 4, ΣΕΕ και του κανονισμού 211/2011, να υποβάλει πρόταση νομοθετικής πράξεως σε συνέχεια της επίδικης ΕΠΠ.
- 57 Συναφώς, επισημαίνεται, πρώτον, ότι, όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 11, παράγραφος 4, ΣΕΕ, σκοπός της ΕΠΠ είναι «να [κληθεί]» η Επιτροπή να υποβάλει κατάλληλη πρόταση για την εφαρμογή των Συνθηκών και όχι, όπως υποστηρίζουν οι αναιρεσείοντες, να υποχρεωθεί το θεσμικό αυτό όργανο να αναλάβει τη δράση ή τις δράσεις τις οποίες αφορά η επίδικη ΕΠΠ. Η γραμματική αυτή ερμηνεία επιρρωννύεται από το γράμμα του άρθρου 2, σημείο 1, του κανονισμού 211/2011, το οποίο ορίζει την «πρωτοβουλία πολιτών» ως πρωτοβουλία η οποία υποβάλλεται στην Επιτροπή, σύμφωνα με τον κανονισμό αυτό, με την οποία η Επιτροπή «καλείται» να υποβάλει πρόταση κατά την έννοια του άρθρου 11, παράγραφος 4, ΣΕΕ. Εξάλλου, από το γράμμα του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και από την αιτιολογική σκέψη 20 του εν λόγω κανονισμού προκύπτει ότι η Επιτροπή, όταν λαμβάνει μια ΕΠΠ, εκθέτει τις ενδεχόμενες ενέργειες στις οποίες προτίθεται να προβεί, καθώς και τους λόγους για τους οποίους θα προβεί ή δεν θα προβεί σε ενέργειες, πράγμα που επιβεβαιώνει ότι η υποβολή από την Επιτροπή προτάσεως για την έκδοση πράξεως της Ένωσης σε συνέχεια μιας ΕΠΠ έχει προαιρετικό χαρακτήρα.
- 58 Όσον αφορά, δεύτερον, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται ο μηχανισμός της ΕΠΠ, δεν μπορεί να συναχθεί, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, από την απόφαση της 14ης Απριλίου 2015, Συμβούλιο κατά Επιτροπής (C-409/13, EU:C:2015:217), η οποία αφορούσε την εκ μέρους της Επιτροπής ανάκληση προτάσεως για την έκδοση πράξεως της Ένωσης κατά τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας, ότι το εν λόγω θεσμικό όργανο είναι υποχρεωμένο να υποβάλει πρόταση για την έκδοση πράξεως της Ένωσης σε συνέχεια ΕΠΠ.
- 59 Αντιθέτως, όπως υπενθύμισε το Δικαστήριο με την απόφαση εκείνη, τόσο το άρθρο 17, παράγραφος 2, ΣΕΕ όσο και το άρθρο 289 ΣΛΕΕ απονέμουν στην Επιτροπή την εξουσία νομοθετικής πρωτοβουλίας, η οποία συνεπάγεται ότι στο θεσμικό αυτό όργανο απόκειται να αποφασίσει αν θα υποβάλει ή όχι πρόταση νομοθετικής πράξεως, εκτός της περιπτώσεως κατά την οποία υποχρεούται, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, να υποβάλει τέτοια πρόταση. Βάσει της εξουσίας αυτής, σε περίπτωση υποβολής προτάσεως νομοθετικής πράξεως, εναπόκειται επίσης στην Επιτροπή, η οποία, κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, ΣΕΕ, προάγει το κοινό συμφέρον της Ένωσης και αναλαμβάνει τις κατάλληλες προς τούτο πρωτοβουλίες, να προσδιορίσει το αντικείμενο, τον σκοπό, καθώς και το περιεχόμενο της προτάσεως αυτής (απόφαση της 14ης Απριλίου 2015, Συμβούλιο κατά Επιτροπής, C-409/13, EU:C:2015:217, σκέψη 70).
- 60 Αυτή η εξουσία νομοθετικής πρωτοβουλίας της Επιτροπής συνιστά μία από τις εκφάνσεις της αρχής της θεσμικής ισορροπίας, αρχής η οποία χαρακτηρίζει τη θεσμική δομή της Ένωσης και η οποία σημαίνει ότι κάθε θεσμικό όργανο ασκεί τις αρμοδιότητές του σεβόμενο τις αρμοδιότητες των υπολοίπων (πρβλ. απόφαση της 14ης Απριλίου 2015, Συμβούλιο κατά Επιτροπής, C-409/13, EU:C:2015:217, σκέψη 64 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 61 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 1 του κανονισμού 211/2011, σκοπός της ΕΠΠ είναι να παράσχει στους πολίτες της Ένωσης δικαίωμα παρόμοιο με εκείνο που έχουν, δυνάμει, αντιστοίχως, των άρθρων 225 και 241 ΣΛΕΕ, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να ζητούν από την Επιτροπή να υποβάλει κάθε κατάλληλη πρόταση για την εφαρμογή των Συνθηκών. Από τα δύο αυτά άρθρα προκύπτει ότι το δικαίωμα που αναγνωρίζεται κατά τα ανωτέρω στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο δεν θίγει την εξουσία νομοθετικής πρωτοβουλίας της Επιτροπής, η οποία παραμένει ελεύθερη να μην υποβάλει πρόταση, αρκεί να ανακοινώσει τους σχετικούς λόγους στο οικείο όργανο. Ως εκ τούτου, ούτε ΕΠΠ υποβαλλόμενη βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 4, ΣΕΕ και του κανονισμού 211/2011 μπορεί να επηρεάσει την εξουσία αυτή.
- 62 Επιπλέον, η άποψη των αναιρεσιδόντων ότι η Επιτροπή υποχρεούται, σε κάθε περίπτωση, να δίνει συνέχεια στις προτάσεις που περιλαμβάνονται σε καταχωρισμένη ΕΠΠ η οποία έχει συγκεντρώσει την απαιτούμενη στήριξη είναι ασυμβίβαστη προς την εξουσία εκτιμήσεως της οποίας απολαύει η Επιτροπή, δυνάμει του άρθρου 17, παράγραφος 1, ΣΕΕ, στο πλαίσιο της αποστολής της η οποία συνίσταται στην προαγωγή του κοινού συμφέροντος της Ένωσης και στην ανάληψη κάθε κατάλληλης πρωτοβουλίας προς τούτο, καθώς και προς τη γενική υποχρέωση που υπέχει το θεσμικό αυτό όργανο από την παράγραφο 3 του άρθρου αυτού να ενεργεί με πλήρη ανεξαρτησία κατά την άσκηση της εξουσίας πρωτοβουλίας που έχει.
- 63 Ως εκ τούτου, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 111 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το οιονεί μονοπώλιο όσον αφορά τη νομοθετική πρωτοβουλία το οποίο απονέμουν οι Συνθήκες στην Επιτροπή δεν επηρεάζεται από το δικαίωμα ανάληψης ΕΠΠ το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 11, παράγραφος 4, ΣΕΕ.
- 64 Τρίτον, όσον αφορά το επιχείρημα των αναιρεσιδόντων ότι η εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου ερμηνεία του μηχανισμού της ΕΠΠ, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, στερεί από τον μηχανισμό αυτόν κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, ΣΕΕ, η λειτουργία της Ένωσης θεμελιώνεται στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία, η οποία συγκεκριμενοποιεί την αξία της δημοκρατίας. Αυτή αποτελεί, δυνάμει του άρθρου 2 ΣΕΕ, μία από τις αξίες στις οποίες βασίζεται η Ένωση.
- 65 Αυτό το σύστημα αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας συμπληρώθηκε, με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, από μέσα συμμετοχικής δημοκρατίας, όπως ο μηχανισμός της ΕΠΠ, τα οποία σκοπούν στην ενθάρρυνση της συμμετοχής των πολιτών στη δημοκρατική διαδικασία και στην προαγωγή του διαλόγου μεταξύ των πολιτών και των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Όπως, όμως, επισήμανε κατ' ουσίαν ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 71 των προτάσεών του, ο σκοπός αυτός εντάσσεται στην προϋφιστάμενη θεσμική ισορροπία και ασκείται εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που απονέμουν σε κάθε θεσμικό όργανο της Ένωσης οι Συνθήκες, δεδομένου ότι οι συντάκτες τους δεν είχαν την πρόθεση, με τη θέσπιση του μηχανισμού αυτού, να στερήσουν από την Επιτροπή την εξουσία νομοθετικής πρωτοβουλίας που της αναγνωρίζει το άρθρο 17 ΣΕΕ.
- 66 Τούτου δοθέντος, το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται να προβεί σε ενέργειες σε συνέχεια ΕΠΠ δεν σημαίνει ότι μια τέτοια πρωτοβουλία στερείται πρακτικής αποτελεσματικότητας.
- 67 Πράγματι, ΕΠΠ η οποία καταχωρίστηκε σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 211/2011 και τηρεί το σύνολο των διαδικασιών και προϋποθέσεων που προβλέπει ο κανονισμός αυτός ενεργοποιεί μια σειρά ειδικών υποχρεώσεων της Επιτροπής απαριθμούμενων στα άρθρα 10 και 11 του κανονισμού αυτού.
- 68 Κατ' αρχάς, η Επιτροπή, μόλις λάβει μια ΕΠΠ, οφείλει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού, να τη δημοσιεύσει χωρίς καθυστέρηση στο προβλεπόμενο προς τούτο μητρώο προκειμένου να περιέλθουν σε γνώση του κοινού τα περιλαμβανόμενα στην ΕΠΠ αυτή ζητήματα, για τα οποία οι πολίτες θεωρούν αναγκαία την έκδοση νομικής πράξεως της Ένωσης. Εν συνεχεία, δυνάμει του στοιχείου β' της διατάξεως αυτής, η Επιτροπή υποχρεούται να συναντήσει, σε

κατάλληλο επίπεδο, τους διοργανωτές της ΕΠΠ που έχουν συγκεντρώσει τη στήριξη τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου υπογραφόντων, ώστε να τους δώσει τη δυνατότητα να εξηγήσουν λεπτομερώς τα ζητήματα που τίγονται στην ΕΠΠ αυτή. Τέλος, το στοιχείο γ' της εν λόγω διατάξεως προβλέπει ότι η Επιτροπή εκθέτει σε ανακοίνωση τα νομικά και πολιτικά συμπεράσματά της σχετικά με την ΕΠΠ, τις ενδεχόμενες ενέργειες στις οποίες προτίθεται να προβεί και τους λόγους για τους οποίους θα προβεί ή δεν θα προβεί στις εν λόγω ενέργειες.

- 69 Από το άρθρο 11 του κανονισμού 211/2011 προκύπτει επίσης ότι οι διοργανωτές ΕΠΠ η οποία πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', του κανονισμού αυτού έχουν τη δυνατότητα να παρουσιάσουν την πρωτοβουλία αυτή σε δημόσια ακρόαση, η οποία διοργανώνεται στο Κοινοβούλιο, εάν κρίνεται σκόπιμο από κοινού με άλλα θεσμικά και λοιπά όργανα της Ένωσης που επιθυμούν να συμμετάσχουν, παρουσία της Επιτροπής, πράγμα που τους εξασφαλίζει προνομιακή πρόσβαση στα θεσμικά όργανα της Ένωσης.
- 70 Επομένως, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 124 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η απόρριψη της απόψεως των νυν αναιρεσιδόντων όσον αφορά την υποχρέωση της Επιτροπής να αναλάβει ενέργειες σε συνέχεια της επίδικης ΕΠΠ δεν καταλύει την πρακτική αποτελεσματικότητα του μηχανισμού της ΕΠΠ. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 78 των προτάσεών του, η ιδιαίτερη προστιθέμενη αξία του μηχανισμού αυτού έγκειται όχι στη βεβαιότητα του αποτελέσματος, αλλά στους διαύλους και στις ευκαιρίες που δημιουργεί για τους πολίτες της Ένωσης να ενεργοποιήσουν τον πολιτικό διάλογο εντός των θεσμικών οργάνων της Ένωσης χωρίς να είναι υποχρεωμένοι να αναμείνουν την κίνηση νομοθετικής διαδικασίας.
- 71 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε, με τις σκέψεις 105 έως 118 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η προκριθείσα από τους νυν αναιρεσιδόντες ερμηνεία του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 211/2011 είναι νομικώς εσφαλμένη. Επίσης ορθώς απέρριψε, με τις σκέψεις 122 έως 125 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την επιχειρηματολογία των νυν αναιρεσιδόντων κατά την οποία το άρθρο 11, παράγραφος 4, ΣΕΕ ενεργοποιεί υποχρέωση της Επιτροπής να κινήσει νομοθετική διαδικασία σε συνέχεια καταχωρισμένης ΕΠΠ η οποία έχει λάβει την απαιτούμενη στήριξη.
- 72 Επομένως, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 73 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσιδόντες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, με τις σκέψεις 128 και 132 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν είναι υποχρεωμένη, δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 211/2011, να εκθέτει χωριστά τα νομικά και τα πολιτικά συμπεράσματά της επί των ΕΠΠ που υποβάλλονται ενώπιόν της. Υποστηρίζουν ότι η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψεως 20 του κανονισμού αυτού, από την οποία προκύπτει ότι η Επιτροπή όφειλε να εκθέσει χωριστά τα «νομικά» και τα «πολιτικά» συμπεράσματά της.
- 74 Η Επιτροπή, συντασσόμενη με την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου ότι το προοίμιο πράξεως της Ένωσης δεν είναι νομικώς δεσμευτικό και δεν μπορεί να αποτελέσει έρεισμα ούτε για παρέκκλιση από διάταξη ούτε για ερμηνεία της διατάξεως αυτής κατά τρόπο προδήλως αντίθετο προς το γράμμα της, εκτιμά ότι πρέπει να απορριφθεί ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 75 Το προοίμιο πράξεως της Ένωσης δύναται να διευκρινίζει το περιεχόμενο των διατάξεων της εν λόγω πράξεως (πρβλ. απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 2006, IATA και ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, σκέψη 76). Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 93 των προτάσεών του, οι αιτιολογικές σκέψεις μιας πράξεως της Ένωσης συνιστούν, πράγματι, σημαντικά ερμηνευτικά στοιχεία, τα οποία είναι ικανά να αποσαφηνίσουν τη βούληση του συντάκτη της πράξεως αυτής.
- 76 Αντιθέτως, το προοίμιο πράξεως της Ένωσης δεν είναι νομικώς δεσμευτικό και δεν μπορεί να αποτελέσει βάση ούτε για παρέκκλιση από τις καθαυτά διατάξεις της οικείας πράξεως ούτε για ερμηνεία των διατάξεων αυτών κατά τρόπο προδήλως αντίθετο προς το γράμμα τους (πρβλ. απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2005, Deutsches Milch-Kontor, C-136/04, EU:C:2005:716, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 77 Εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο, αφού υπενθύμισε, στη σκέψη 128 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την πάγια νομολογία σχετικά με τη νομική ισχύ του προοιμίου, έκρινε, με τις σκέψεις 129 και 130 της αποφάσεως αυτής, ότι η Επιτροπή δεν υπείχε την υποχρέωση να εκθέσει χωριστά τα νομικά και τα πολιτικά συμπεράσματά της, καθόσον η υποχρέωση αυτή, η οποία περιλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 20 του κανονισμού 211/2011, δεν επαναλαμβάνεται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του εν λόγω κανονισμού. Ως εκ περισσού, το Γενικό Δικαστήριο προσέθεσε, με τη σκέψη 131 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, ακόμη και αν υποθεθεί ότι η Επιτροπή όφειλε, δυνάμει της διατάξεως αυτής, να εκθέσει χωριστά τα νομικά και τα πολιτικά συμπεράσματά της, η υποχρέωση αυτή θα ήταν αμιγώς τυπική, οπότε η παράβασή της δεν θα συνεπαγόταν την ακύρωση της επίδικης ανακοινώσεως.
- 78 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η μόνη διαφορά μεταξύ του γράμματος του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 211/2011 και εκείνου της αιτιολογικής σκέψεως 20 του κανονισμού αυτού είναι ότι μόνον η εν λόγω αιτιολογική σκέψη περιλαμβάνει μνεία της «χωριστής» εκθέσεως από την Επιτροπή των νομικών και πολιτικών συμπερασμάτων της. Με τη μνεία αυτή αποσαφηνίζεται, επομένως, η υποχρέωση που υπέχει η Επιτροπή από την εν λόγω διάταξη.
- 79 Συναφώς, ο χρησιμοποιούμενος στην αιτιολογική σκέψη 20 του εν λόγω κανονισμού όρος «χωριστά» έχει την έννοια ότι τόσο τα νομικά όσο και τα πολιτικά συμπεράσματα της Επιτροπής πρέπει να περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση που αφορά την οικεία ΕΠΠ κατά τρόπο ώστε να είναι δυνατή η κατανόηση της νομικής και πολιτικής φύσεως των περιλαμβανόμενων στην ανακοίνωση αυτή αιτιολογιών.
- 80 Αντιθέτως, ο εν λόγω όρος δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτάσσει τον τυπικό διαχωρισμό των νομικών συμπερασμάτων, αφενός, και των πολιτικών συμπερασμάτων, αφετέρου, υποχρέωση της οποίας η παράβαση θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια την ακύρωση της εν λόγω ανακοινώσεως.
- 81 Εν προκειμένω, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 104 των προτάσεών του, από τις σκέψεις 13 έως 30 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η επίδικη ανακοίνωση πληροί την απαίτηση περί της οποίας γίνεται λόγος στη σκέψη 79 της παρούσας αποφάσεως.
- 82 Επομένως, η επιχειρηματολογία την οποία ανέπτυξαν οι αναιρεσιζήτοντες στο πλαίσιο του δευτέρου λόγου αναίρεσεως δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να ευδοκιμήσει.
- 83 Ως εκ τούτου, ο δεύτερος λόγος αναίρεσεως πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 84 Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσιδόντες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο με τη σκέψη 170 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καθόσον έκρινε ότι η επίδικη ανακοίνωση έπρεπε να αποτελέσει αντικείμενο περιορισμένου ελέγχου εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, περιοριζόμενου στα πρόδηλα σφάλματα εκτιμήσεως. Εκτιμούν, αφενός, ότι το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε σε νομολογία η οποία δεν έχει εφαρμογή στον μηχανισμό της ΕΠΠ και, αφετέρου, ότι δεν πρότεινε κανένα κριτήριο το οποίο να καθιστά δυνατή τη διάκριση μεταξύ των «πρόδηλων» και των μη πρόδηλων σφαλμάτων.
- 85 Οι αναιρεσιδόντες υποστηρίζουν, ειδικότερα, ότι το Γενικό Δικαστήριο κακώς αναγνώρισε στην Επιτροπή, όταν αυτή εκδίδει ανακοίνωση σε συνέχεια ΕΠΠ, ευρεία εξουσία εκτιμήσεως ανάλογη με εκείνη που έχει στον τομέα της κοινωνικοοικονομικής πολιτικής. Προσθέτουν ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους στηρίχθηκε κατ' αναλογία στην απόφαση της 14ης Ιουλίου 2005, Rica Foods κατά Επιτροπής (C-40/03 P, EU:C:2005:455), η οποία, όμως, έδωσε λύσεις που δεν μπορούν να τύχουν εφαρμογής στον μηχανισμό της ΕΠΠ.
- 86 Η Επιτροπή φρονεί ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 87 Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 169 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, κατά την άσκηση της εξουσίας νομοθετικής πρωτοβουλίας, η Επιτροπή πρέπει να έχει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως, καθόσον, μέσω της ασκήσεως αυτής, καλείται, δυνάμει του άρθρου 17, παράγραφος 1, ΣΕΕ, να προωθήσει το κοινό συμφέρον της Ένωσης προβαίνοντας, εφόσον παρίσταται ανάγκη, σε δυσχερείς συμβιβασμούς διισταμένων συμφερόντων. Κατά συνέπεια, έκρινε, με τη σκέψη 170 της αποφάσεως αυτής, ότι η επίδικη ανακοίνωση έπρεπε να αποτελέσει αντικείμενο περιορισμένου δικαστικού ελέγχου.
- 88 Συναφώς, όπως υπογραμμίστηκε στο πλαίσιο της εξετάσεως του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η απόφαση της Επιτροπής να μην αναλάβει ενέργειες σε συνέχεια καταχωρισμένης ΕΠΠ η οποία συγκέντρωσε την απαιτούμενη στήριξη εμπίπτει στην εκ μέρους του θεσμικού αυτού οργάνου άσκηση της εξουσίας νομοθετικής πρωτοβουλίας που του απονέμει το άρθρο 17 ΣΕΕ.
- 89 Πάντως, καθόσον, όπως ορθώς υπογράμμισε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 169 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διαθέτει, κατά την άσκηση της εξουσίας αυτής, ευρεία εξουσία εκτιμήσεως, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς επίσης έκρινε, με τη σκέψη 170 της εν λόγω αποφάσεως, ότι η επίδικη ανακοίνωση υπέκειτο σε περιορισμένο δικαστικό έλεγχο και όχι σε πλήρη έλεγχο, όπως προέβησαν οι νυν αναιρεσιδόντες.
- 90 Πρέπει, εξάλλου, να διευκρινιστεί συναφώς ότι, καίτοι είναι αληθές, όπως υπογράμμισε η Επιτροπή, ότι το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Schönberger κατά Κοινοβουλίου (C-261/13 P, EU:C:2014:2423, σκέψη 24), ότι απόφαση του Κοινοβουλίου σχετικά με τη συνέχεια που πρέπει να δοθεί σε αναφορά η οποία πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 227 ΣΛΕΕ εκφεύγει του ελέγχου του δικαστή της Ένωσης, εντούτοις η ανακοίνωση της Επιτροπής που εκδίδεται βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 211/2011 διαφέρει από μια τέτοια απόφαση από πολλές απόψεις.
- 91 Συγκεκριμένα, σε αντίθεση με μια τέτοια αναφορά, ΕΠΠ καταχωρισμένη βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 211/2011 διέπεται, δυνάμει του ίδιου κανονισμού, από αυστηρές προϋποθέσεις και από συγκεκριμένες διαδικαστικές εγγυήσεις. Επιπλέον, ενώ απόφαση του

Κοινοβουλίου όπως αυτή περί της οποίας γίνεται λόγος στην προηγούμενη σκέψη εμπίπτει σε εξουσία εκτιμήσεως «πολιτικής φύσεως» (απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Schönberger κατά Κοινοβουλίου, C-261/13 P, EU:C:2014:2423, σκέψη 24), από το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού αυτού προκύπτει ότι η Επιτροπή υποχρεούται να εκθέσει, σε ανακοίνωση, τόσο τα νομικά όσο και τα πολιτικά συμπεράσματά της επί της οικείας ΕΠΠ, τις ενδεχόμενες ενέργειες στις οποίες προτίθεται να προβεί και τους λόγους για τους οποίους θα προβεί ή δεν θα προβεί στις εν λόγω ενέργειες.

- 92 Με τις απαιτήσεις αυτές σκοπείται όχι μόνον η κατά τρόπο σαφή, κατανοητό και εμπειριστατωμένο ενημέρωση των διοργανωτών ΕΠΠ σχετικά με τη θέση της Επιτροπής επί της πρωτοβουλίας τους, αλλά και η παροχή στον δικαστή της Ένωσης της δυνατότητας ελέγχου των ανακοινώσεων της Επιτροπής που εκδίδονται βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 211/2011.
- 93 Όσον αφορά την έκταση του ελέγχου αυτού, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 170 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο εν λόγω έλεγχος πρέπει να αποσκοπεί να εξακριβώσει, πέραν της επάρκειας της αιτιολογίας της επίδικης ανακοινώσεως, την ύπαρξη, ειδικότερα, πρόδηλων σφαλμάτων εκτιμήσεως λόγω των οποίων πάσχει η ανακοίνωση αυτή.
- 94 Συναφώς, υπενθυμίζεται, αφενός, ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως πρέπει να ισχύει, καταρχήν, για κάθε πράξη της Ένωσης η οποία παράγει έννομα αποτελέσματα [πρβλ. απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2017, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (CMR-15), C-687/15, EU:C:2017:803, σκέψη 52]. Η αιτιολογία πρέπει να εκθέτει με σαφήνεια και χωρίς αμφισημία τη συλλογιστική του θεσμικού οργάνου που εκδίδει την πράξη, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους ελήφθη η απόφαση προκειμένου να ασκήσουν τα δικαιώματά τους, στον δε δικαστή της Ένωσης να ασκήσει τον έλεγχο της νομιμότητας της αποφάσεως αυτής (πρβλ. απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2017, Αναγνωστάκης κατά Επιτροπής, C-589/15 P, EU:C:2017:663, σκέψη 28).
- 95 Αφετέρου, όταν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης διαθέτουν, όπως η Επιτροπή εν προκειμένω, ευρεία διακριτική ευχέρεια και, ειδικότερα, όταν καλούνται να προβούν σε επιλογές ιδίως πολιτικής φύσεως καθώς και να πραγματοποιήσουν σύνθετες εκτιμήσεις, ο δικαστικός έλεγχος των εκτιμήσεων επί των οποίων εδράζεται η άσκηση της εξουσίας αυτής πρέπει να συνίσταται στην εξακρίβωση της απουσίας πρόδηλων σφαλμάτων (πρβλ. απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2017, Σλοβακία και Ουγγαρία κατά Συμβουλίου, C-643/15 και C-647/15, EU:C:2017:631, σκέψεις 123 και 124 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 96 Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, με τις σκέψεις 169 και 170 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η επίδικη ανακοίνωση εμπίπτει στην άσκηση ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως της Επιτροπής και πρέπει, κατά συνέπεια, να αποτελέσει αντικείμενο περιορισμένου δικαστικού ελέγχου, προκειμένου να εξακριβωθεί, μεταξύ άλλων, η επάρκεια της αιτιολογίας της και η απουσία πρόδηλων σφαλμάτων εκτιμήσεως.
- 97 Επομένως, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του τέταρτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 98 Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσιζήτοντες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο, αφενός, υπέπεσε σε πολλαπλή πλάνη περί το δίκαιο καθόσον προέβη σε περιορισμένο έλεγχο της εξουσίας εκτιμήσεως της Επιτροπής και, αφετέρου, προέβη σε ελλιπή έλεγχο της επίδικης ανακοινώσεως.

- 99 Ειδικότερα, οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο προσδιόρισε, με τις σκέψεις 159 έως 165 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, τα προβαλλόμενα σφάλματα εκτιμήσεως και περιόρισε, με τις σκέψεις 166 έως 177 της εν λόγω απόφασης, τον έλεγχο του στην εκτίμηση του πρόδηλου χαρακτήρα των σφαλμάτων αυτών. Εντούτοις, κατά τους αναιρεσείοντες, από τις σκέψεις 172 έως 183 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο άσκησε τον έλεγχο αυτό μόνον επί ορισμένων από τα προβαλλόμενα σφάλματα εκτιμήσεως.
- 100 Οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν συναφώς, πρώτον, ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, αφενός, διότι παρέλειψε να διαπιστώσει την ανακολουθία μεταξύ της διατυπωθείσας στην απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2011, *Brüstle* (C-34/10, EU:C:2011:669), απαγορεύσεως κατοχυρώσεως με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας των εφευρέσεων που προϋποθέτουν την καταστροφή ανθρωπίνων εμβρύων και της χρηματοδοτήσεως της σχετικής με τέτοιες εφευρέσεις έρευνας και, αφετέρου, διότι δεν συνήγαγε από την ανωτέρω απόφαση ότι το ανθρώπινο έμβryo μπορεί να θεωρηθεί ανθρώπινο ον. Θεωρούν ότι, με τις σκέψεις 33 και 34 της εν λόγω απόφασης, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια καθιερώνεται ως αρχή του δικαίου η οποία υπερισχύει του δικαίου των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και πρέπει επίσης να «λαμβάνεται υπόψη όταν εκτιμάται η οικονομική και χρηματοδοτική συμβολή της Ένωσης στην καταστροφή ανθρωπίνων εμβρύων».
- 101 Δεύτερον, οι αναιρεσείοντες φρονούν ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να διαπιστώσει ότι η Επιτροπή όφειλε προκαταρκτικώς να εκθέσει το νομικό καθεστώς του ανθρώπινου εμβρύου, ώστε να είναι σε θέση να επιδιώξει την εξισορρόπηση του συμφέροντος της έρευνας για τα hESC με την αξιοπρέπεια του ανθρώπινου εμβρύου. Κατά την άποψή τους, εάν η Επιτροπή αναγνώριζε την ανθρώπινη αξιοπρέπεια του εμβρύου δεν θα μπορούσε να επιδιώξει την εξισορρόπηση της αξιοπρέπειας αυτής με οποιοδήποτε αντιπαρατιθέμενο κοινωνικό συμφέρον, δεδομένου ότι η ίδια η έννοια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας απαγορεύει μια τέτοια στάθμιση.
- 102 Τρίτον, όσον αφορά την έρευνα για τα hESC, οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν ότι η διαπίστωση ότι το σύστημα «τριπλής κλειδαριάς» αποτελεί κατάλληλο από δεοντολογικής απόψεως κριτήριο για την αξιολόγηση των ερευνητικών προγραμμάτων είναι προδήλως εσφαλμένη, καθόσον το σύστημα αυτό δεν εμποδίζει τη χρηματοδότηση παράνομων ερευνητικών προγραμμάτων και συνιστά μάλιστα κίνητρο για τα κράτη μέλη προκειμένου να αμβλύνουν τους δικούς τους κανόνες δεοντολογίας. Υποστηρίζουν ότι η εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου διαπίστωση, στη σκέψη 176 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, ότι η δεοντολογική προσέγγιση της Επιτροπής, η οποία διαφέρει από εκείνη της επίδικης ΕΠΠ, δεν ενέχει πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως, συνιστά πλάνη περί το δίκαιο. Κατά τους αναιρεσείοντες, το Γενικό Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί σχετικά με την αξία των αντιπαρατιθέμενων κοινωνικοηθικών πλεονεκτημάτων, στο μέτρο που η διαπίστωση αυτή είναι πολιτικής και όχι νομικής φύσεως. Οι αναιρεσείοντες προσθέτουν ότι ο έλεγχος στον οποίο προέβη το Γενικό Δικαστήριο είναι ελλιπής, διότι δεν εξετάστηκαν όλα τα προβαλλόμενα σφάλματα εκτιμήσεως. Συναφώς, υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο ούτε εξέτασε τον προδήλως εσφαλμένο χαρακτήρα των εκτιμήσεων της Επιτροπής σχετικά με το σύστημα «τριπλής κλειδαριάς» ούτε διατύπωσε συμπληρωματικές παρατηρήσεις σχετικά με τις εκτιμήσεις αυτές.
- 103 Τέταρτον, οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν ότι είναι προδήλως παράλογο να δηλώνεται, χωρίς να προσκομίζεται καμία απόδειξη συναφώς, ότι η παροχή χρηματοδοτούμενων από τον προϋπολογισμό της Ένωσης υπηρεσιών αμβλώσεων μειώνει τις αμβλώσεις.
- 104 Πέμπτον, οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο, με τη σκέψη 164 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, παραμόρφωσε τα επιχειρήματά τους, στο μέτρο που τα επιχειρήματα αυτά στην πραγματικότητα αφορούσαν τον εκ μέρους της Επιτροπής εσφαλμένο χαρακτηρισμό των αναληφθεισών δεσμεύσεων στο πλαίσιο των «Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας» (στο εξής: ΑΣΧ) και του προγράμματος δράσεως της διεθνούς διασκέψεως για τον πληθυσμό και την ανάπτυξη (στο εξής: ΔΔΠΑ) ως νομικώς δεσμευτικών υποχρεώσεων.
- 105 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 106 Πρώτον, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα των αναιρεσιόντων ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη καθόσον διαπίστωσε, με τις σκέψεις 173 έως 175 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το ζήτημα της δυνατότητας χρηματοδοτήσεως από πόρους της Ένωσης μιας επιστημονικής έρευνας η οποία συνεπάγεται τη χρήση ανθρωπίνων εμβρύων διακρίνεται σαφώς από το ζήτημα επί του οποίου εκδόθηκε η απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2011, *Brüstle* (C-34/10, EU:C:2011:669).
- 107 Πράγματι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 40 της ανωτέρω αποφάσεως, το Δικαστήριο επισήμανε ότι η οδηγία 98/44/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 1998, για την έννομη προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων (ΕΕ 1998, L 213, σ. 13), της οποίας η ερμηνεία αποτελούσε το αντικείμενο της αποφάσεως εκείνης, δεν έχει ως σκοπό να ρυθμίσει τη χρήση ανθρωπίνων εμβρύων στο πλαίσιο επιστημονικών ερευνών, καθώς ο σκοπός της οδηγίας αυτής περιορίζεται στην κατοχύρωση τεχνολογικών εφευρέσεων με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας (πρβλ., επίσης, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, *International Stem Cell*, C-364/13, EU:C:2014:2451, σκέψη 22). Κατά τα λοιπά, η απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2011, *Brüstle* (C-34/10, EU:C:2011:669), δεν περιέχει εκτίμηση του Δικαστηρίου κατά την οποία επιστημονικές έρευνες οι οποίες καταφεύγουν στη χρήση ανθρωπίνων εμβρύων δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να χρηματοδοτηθούν από την Ένωση.
- 108 Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι το επιχείρημα αυτό στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αποφάσεως της 18ης Οκτωβρίου 2011, *Brüstle* (C-34/10, EU:C:2011:669), το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο διαπιστώνοντας ότι οι νυν αναιρεσιόντες δεν μπορούν να επικαλεστούν την απόφαση αυτή προκειμένου να αποδείξουν την ασυνέπεια της προσεγγίσεως της Επιτροπής όσον αφορά τη χρήση ανθρωπίνων εμβρύων στο πλαίσιο επιστημονικών ερευνών.
- 109 Δεύτερον, το επιχείρημα των αναιρεσιόντων σχετικά με την υποχρέωση αποσαφήνισης του νομικού καθεστώτος του ανθρώπινου εμβρύου βάλλει, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 136 των προτάσεών του, κατά της σκέψεως 156 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, που αφορά τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως ο οποίος προβλήθηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και ο οποίος αντλείται από παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως που υπέχει η Επιτροπή.
- 110 Υπό τις συνθήκες αυτές, και πέραν του ότι το επιχείρημα αυτό συνιστά απλή επανάληψη του επιχειρήματος που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασίας κατά της επίδικης ανακοινώσεως, το εν λόγω επιχείρημα δεν μπορεί να στηρίξει λυσιτελώς τον τέταρτο λόγο αναίρεσεως, ο οποίος αφορά την παράλειψη του Γενικού Δικαστηρίου να διαπιστώσει τα προβαλλόμενα πρόδηλα σφάλματα εκτιμήσεως στα οποία υπέπεσε η Επιτροπή με την εν λόγω ανακοίνωση.
- 111 Τρίτον, όσον αφορά τα σχετικά με την έρευνα για τα hESC επιχειρήματα, σύμφωνα με τα οποία το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε, με τις σκέψεις 176 και 177 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, επί της αξίας των αντιπαρατιθέμενων κοινωνικοηθικών πλεονεκτημάτων, επισημαίνεται ότι τα επιχειρήματα αυτά στηρίζονται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 112 Πράγματι, από τη σκέψη 176 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο εξέθεσε τις δεοντολογικές προσεγγίσεις όσον αφορά την έρευνα για τα hESC, αντιστοίχως, της επίδικης ΕΠΠ και της Επιτροπής. Έκρινε ότι η προσέγγιση του θεσμικού αυτού οργάνου δεν ενείχε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως. Επιπλέον, με τη σκέψη 177 της εν λόγω αποφάσεως, απέρριψε ως ανεπαρκώς αναπτυχθέν το επιχείρημα των νυν αναιρεσιόντων το οποίο αντλείται από την ύπαρξη εναλλακτικών λύσεων όσον αφορά την έρευνα για τα hESC οι οποίες καθιστούν την έρευνα αυτή περιττή.

- 113 Ενεργώντας με τον τρόπο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο ουδόλως προέβη σε εξέταση της αντίστοιχης αξίας των αντιπαρατιθέμενων κοινωνικοηθικών προσεγγίσεων. Συγκεκριμένα, εξέτασε μόνον αν η Επιτροπή, με την επιλογή της προσεγγίσεως που αποφάσισε να δεχθεί, υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως.
- 114 Επομένως, τα επιχειρήματα των αναιρεσιόντων σχετικά με την έρευνα για τα hESC πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα.
- 115 Τέταρτον, όσον αφορά το επιχείρημα σχετικά με την προβαλλόμενη πλάνη στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 179 και 180 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά τις οποίες η παροχή χρηματοδοτούμενων από τον προϋπολογισμό της Ένωσης υπηρεσιών αμβλώσεων μειώνει τις αμβλώσεις, διαπιστώνεται ότι το επιχείρημα αυτό στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 116 Πράγματι, με τη σκέψη 180 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς επισήμανε ότι, με την επίδικη ανακοίνωση, η Επιτροπή, στηριζόμενη σε δημοσίευση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, είχε αναφερθεί στο γεγονός ότι η βελτίωση της ασφάλειας των υπηρεσιών υγείας που συνδέονται, μεταξύ άλλων, με την άμβλωση συμβάλλει στη μείωση των θανάτων και των ασθενειών που σχετίζονται με τη μητρότητα, ένα από τα αίτια των οποίων έγκειται στην πρακτική των μη ασφαλών αμβλώσεων.
- 117 Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως κρίνοντας ότι η χρηματοδότηση από την Ένωση ενός συνόλου ασφαλών και αποτελεσματικών υπηρεσιών υγείας, ιδίως όσον αφορά τις αμβλώσεις, συμβάλλει στη μείωση του αριθμού των μη ασφαλών αμβλώσεων και, ως εκ τούτου, στη μείωση του κινδύνου θανάτων και ασθενειών που σχετίζονται με τη μητρότητα. Επομένως, το επιχείρημα των αναιρεσιόντων πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμο.
- 118 Πέμπτον, όσον αφορά το επιχείρημα περί παραμορφώσεως της παρατιθέμενης στη σκέψη 164 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως επιχειρηματολογίας των νυν αναιρεσιόντων σχετικά με τους ΑΣΧ και το πρόγραμμα δράσεως της ΔΔΠΑ, αρκεί η διαπίστωση, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 146 των προτάσεών του, ότι το εν λόγω επιχείρημα δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να ευδοκιμήσει, καθόσον στην επίδικη ανακοίνωση δεν περιέχεται ισχυρισμός σύμφωνα με τον οποίο οι ΑΣΧ και το πρόγραμμα δράσεως της ΔΔΠΑ περιέχουν δεσμευτικές νομικές υποχρεώσεις.
- 119 Όπως προκύπτει από το σύνολο των προηγηθεισών σκέψεων, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 120 Με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσιόντες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον εκτίμησε, με τη σκέψη 156 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν ήταν απαραίτητη η αποσαφήνιση του νομικού καθεστώτος του ανθρώπινου εμβρύου για την απόρριψη των τριών προτάσεων τροποποιήσεως υφιστάμενων ή σχεδιαζόμενων πράξεων της Ένωσης που υποβλήθηκαν διά της επίδικης ΕΠΠ. Όπως υποστηρίζουν, σκοπός της επίδικης ΕΠΠ δεν ήταν μόνον η λήψη των τριών μέτρων που προτάθηκαν στην Επιτροπή, αλλά κυρίως η νομική προστασία της αξιοπρέπειας, του δικαιώματος στη ζωή και του δικαιώματος στην ακεραιότητα κάθε ανθρώπινου όντος από τη στιγμή της σύλληψης. Οι αναιρεσιόντες θεωρούν ότι η Επιτροπή όφειλε να συνεργαστεί με τους διοργανωτές της επίδικης ΕΠΠ και να υποβάλει πρόταση νομοθετικής πράξεως

σε συνέχεια της ΕΠΠ. Το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον, κρίνοντας ότι η Επιτροπή δεν όφειλε να δώσει συνέχεια στην επίδικη ΕΕΠ, δεν έλαβε υπόψη τον ειδικό σκοπό της εν λόγω ΕΕΠ.

121 Η Επιτροπή εκτιμά ότι ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

122 Με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο κακώς έκρινε, με τη σκέψη 156 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δικαίως εξέλαβε την επίδικη ΕΠΠ ως σκοπούσα μόνο στην εκ μέρους του θεσμικού αυτού οργάνου υποβολή των τριών περιγραφόμενων στην ΕΠΠ νομοθετικών προτάσεων και όχι ως επιδιώκουσα επίσης να οριστεί ή να αποσαφηνιστεί το νομικό καθεστώς του ανθρώπινου εμβρύου.

123 Συναφώς, από το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 211/2011 προκύπτει ότι οι διοργανωτές ΕΠΠ, για την καταχώρισή της, πρέπει να παρέχουν τις πληροφορίες που περιγράφονται στο παράρτημα II του εν λόγω κανονισμού. Μεταξύ των απαιτήσεων που απαριθμούνται στο παράρτημα αυτό περιλαμβάνονται ο τίτλος της προτάσεως της ΕΠΠ, το αντικείμενο της εν λόγω ΕΠΠ, η περιγραφή των σκοπών της, καθώς και οι διατάξεις των Συνθηκών τις οποίες οι διοργανωτές θεωρούν σχετικές με την προτεινόμενη δράση. Επιπλέον, οι διοργανωτές δύνανται να παραθέσουν σε παράρτημα της αιτήσεώς τους για καταχώριση της ΕΕΠ περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το αντικείμενο, τους σκοπούς και το πλαίσιο της εν λόγω ΕΠΠ καθώς και σχέδιο νομικής πράξεως.

124 Εν προκειμένω, από τις σκέψεις 2 έως 4 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατίθενται στο επιγραμματικό μητρώο της Επιτροπής για την καταχώριση των ΕΠΠ, πρώτον, το αντικείμενο της επίδικης ΕΠΠ συνίστατο στη νομική προστασία της αξιοπρέπειας, του δικαιώματος στη ζωή και του δικαιώματος στην ακεραιότητα κάθε ανθρώπινου όντος από τη στιγμή της σύλληψης, στους τομείς αρμοδιότητας της Ένωσης στους οποίους έχει ιδιαίτερη σημασία η προστασία αυτή.

125 Δεύτερον, σκοπός της ΕΠΠ ήταν η προστασία της αξιοπρέπειας και της ακεραιότητας του ανθρώπινου εμβρύου κατόπιν της αποφάσεως της 18ης Οκτωβρίου 2011, Brüstle (C-34/10, EU:C:2011:669), η οποία, κατά τους διοργανωτές, ορίζει το ανθρώπινο έμβρυο ως την έναρξη της διαδικασίας αναπτύξεως ανθρώπινου όντος. Οι διοργανωτές επισήμαναν συναφώς ότι, προκειμένου να εξασφαλισθεί συνοχή κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, η Ένωση θα έπρεπε να απαγορεύσει και να παύσει τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων οι οποίες προϋποθέτουν την καταστροφή ανθρώπινων εμβρύων, ιδίως στους τομείς της έρευνας, της αναπτυξιακής βοήθειας και της δημόσιας υγείας.

126 Τρίτον, οι διοργανωτές ανέφεραν ως σχετικές διατάξεις τα άρθρα 2 και 17 ΣΕΕ, το άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, καθώς και τα άρθρα 168, 180, 182, 209, 210 και 322 ΣΛΕΕ.

127 Οι διοργανωτές της επίδικης ΕΠΠ είχαν παραθέσει σε παράρτημα της αιτήσεώς τους καταχωρίσεως τρεις προτάσεις τροποποιήσεως υφισταμένων ή σχεδιαζόμενων πράξεων της Ένωσης.

128 Ειδικότερα, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 14 της παρούσας αποφάσεως, ζήτησαν, κατά πρώτον, να προστεθεί στον δημοσιονομικό κανονισμό που εφαρμόζεται στον προϋπολογισμό της Ένωσης διάταξη αποσκοπούσα στην απαγόρευση της χρηματοδότησης από την Ένωση δραστηριοτήτων οι οποίες καταστρέφουν ανθρώπινα έμβρυα ή προϋποθέτουν την καταστροφή τους, κατά δεύτερον, να προστεθεί, στο πλαίσιο προτάσεως κανονισμού της Ένωσης για τον καθορισμό του προγράμματος-πλαίσου για την έρευνα και την καινοτομία, διάταξη αποσκοπούσα στον αποκλεισμό από κάθε χρηματοδότηση στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος-πλαίσου των ερευνητικών δραστηριοτήτων οι οποίες καταστρέφουν ανθρώπινα έμβρυα, ιδίως εκείνων που αποβλέπουν στην

απόκτηση βλαστοκυττάρων, και της έρευνας που προϋποθέτει τη χρησιμοποίηση βλαστοκυττάρων ανθρώπινων εμβρύων σε επόμενα στάδια για την απόκτησή τους, και, κατά τρίτον, να προστεθεί, στη νομοθεσία της Ένωσης για τη θέσπιση μηχανισμού χρηματοδότησεως της αναπτυξιακής συνεργασίας, διάταξη η οποία προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι η χρηματοδοτική ενίσχυση της Ένωσης δεν πρέπει να χρησιμεύει, άμεσα ή έμμεσα, για τη χρηματοδότηση των αμβλώσεων.

- 129 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 156 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι σκοπός της επίδικης ΕΠΠ ήταν να καλέσει την Επιτροπή να υποβάλει τρεις νομοθετικές προτάσεις περί τροποποιήσεως υφιστάμενων ή σχεδιαζόμενων πράξεων της Ένωσης σχετικά, αντιστοίχως, με τον προϋπολογισμό της Ένωσης, με την έρευνα και την καινοτομία καθώς και με την αναπτυξιακή συνεργασία και όχι να υποβάλει και πρόταση για τον ορισμό ή την αποσαφήνιση του νομικού καθεστώτος του ανθρώπινου εμβρύου.
- 130 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως και, ως εκ τούτου, να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 131 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως απορρίπτεται ως αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαινεται επί των δικαστικών εξόδων.
- 132 Το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, αυτού, ορίζει ότι ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.
- 133 Δεδομένου ότι οι αναιρεσειόντες ηττήθηκαν, πρέπει να φέρουν, πέραν των δικαστικών εξόδων τους, τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.
- 2) Οι **Patrick Grégor Puppinc, Filippo Vari, Jakub Baltroszewicz και Manfred Liebner** καθώς και οι **Josephine Quintavalle, Edith Frivaldszky και Alicia Latorre Canizares** φέρουν, πέραν των δικαστικών εξόδων τους, τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

(υπογραφές)